

NAUČNÉ STEZKY

Manuál jejich obnovy a realizace
na území DMO Berounsko

ÚVODEM

Proč tento manuál?

Naučné stezky jsou dlouholetým fenoménem v České republice a v mnoha obcích se těší oblibě. Jsou jedním z prvků infrastruktury cestovního ruchu a nezdědka kdy bývají i samotným turistickým cílem. Jejich kvalita a udržovanost utvářejí celkový obrázek o turistické oblasti.

Ať už obec či jiný subjekt zvažuje realizaci nové naučné stezky nebo obnovu již existující, tento manuál poslouží jako průvodce a nastíní, jak může pomoci [organizace destinačního managementu \(DMO\) Berounsko](#).

Co je naučná stezka?

Naučná stezka je speciálně vyznačená trasa v krajině i osídleném území, obvykle určená pro pěší turistiku, která slouží k vzdělávání a informování návštěvníků a rezidentů dané lokality. Podél naučné stezky jsou umístěny konstrukce s panely, které poskytují podrobnosti například o přírodních jevech, historii, místní fauně a flóře, nebo dalších zajímavostech.

TÉMA A CÍLOVÁ SKUPINA

Téma

Téma naučné stezky pomáhá návštěvníkům pochopit hlubší souvislosti a dozvědět se zajímavé informace o lokalitě, kterou procházejí.

Téma může být rozvinuté do příběhu, který návštěvníka více zaujme a provede ho celou trasou.

Cílová skupina

Cílová skupina naučné stezky představuje konkrétní skupinu lidí, pro které je stezka primárně určena a přizpůsobena. Různé naučné stezky mohou být navrženy s ohledem na odlišné potřeby návštěvníků.

Při určení cílové skupiny naučné stezky se berou v úvahu faktory jako je věk, fáze životního cyklu, fyzická zdatnost, znalosti atp.

TRASA A DÉLKA

Trasa

Výběr trasy musí respektovat nejen atraktivitu lokality, ale také přístupnost pro návštěvníky. Trasa může být buď **okruhová** či vést z **bodu A do bodu B**. Trasa by měla být logicky propojená a vést přes místa, která jsou tematicky relevantní a vizuálně zajímavá. Zohledňuje se také **blízkost dopravních spojení** (vlak, autobus), možnosti parkování a návaznost na další turistické trasy. Při navrhování trasy je nutné také zvažovat sezonní změny (např. stav cesty v zimě), aby stezka byla přístupná a využitelná po celý rok.

Délka

Délka trasy by měla odpovídat **možnostem a očekáváním cílové skupiny**. U kratších stezek (1–4 km) se předpokládá, že budou využívány hlavně rodinami s dětmi nebo staršími lidmi, zatímco delší trasy (5–15 km) mohou být určeny pro zdatnější turisty. Délka by měla být přiměřená také počtu míst s panely, aby návštěvníci neztratili v průběhu absolvování trasy zájem.

PANELY

Rozměry panelů naučných stezek mohou být různě velké, záleží vždy na několika faktorech, které je třeba zvážit:

- **množství a typ obsahu** – rozsah textů, počet fotografií a obrazového materiálu, grafické prvky atp.
- **viditelnost a čitelnost** – návštěvníci by panely měli snadno vidět, obsah panelů by měl být dobře čitelný i z větší vzdálenosti
- **rozpočet a údržba** – čím větší panel, tím větší výdaje

Dále je důležité přemýšlet o orientaci panelu, zda bude koncipován na výšku či šířku. Od velikosti panelu se pak také odvíjí velikost konstrukce.

Panely naučných stezek se obvykle vyrábějí z tzv. **dibondu**. Jedná se o kompozitní materiál skládající se z polyethylenového jádra mezi dvěma vrstvami hliníku, který je lehký, pevný a odolný vůči povětrnostním vlivům.

Grafické zpracování jednotlivých panelů se na dibond přednáší buď přímým tiskem nebo polepem, vždy je vhodné, aby ve zvolené metodě byla zahrnuta UV ochrana a také lesklá laminace.

Upevnění panelů do konstrukce probíhá pomocí lišt, které se na panel navrtají.

KONSTRUKCE

Dřevěné

Dřevěné konstrukce pro panely naučných stezek se obvykle realizují se sedlovou či pultovou stříškou. Jejich rozměr, stejně jako u kovových konstrukcí, se odvíjí podle rozměru panelu. Dřevěné konstrukce jsou oblíbené pro svůj přirozený vzhled a schopnost dobře zapadnout do přírodních lokalit, jako jsou například lesy, louky či parky. Nicméně je potřeba brát v potaz, že dřevo je náchylnější k povětrnostním vlivům, což vyžaduje pravidelnou údržbu, jako je impregnace nebo nátěr proti vlhkosti, plísním a škůdcům.

Kovové

Kovové konstrukce nabízejí vysokou odolnost a dlouhou životnost, což je činí ideálními pro městské nebo frekventovanější stezky, kde jsou vystaveny větší zátěži a možnostem poškození. Ocel nebo hliník, často s ochrannou povrchovou úpravou, odolávají korozi a povětrnostním podmínkám lépe než dřevo, což snižuje potřebu časté údržby.

Jak kovové, tak dřevěné konstrukce se v terénu obvykle osazují pomocí patek do betonu.

ZPRACOVÁNÍ

Obsahové

Panely by měly návštěvníkům poskytovat nejen zajímavé a vzdělávací informace, ale také motivovat k dalšímu zkoumání daného tématu. Informace by měly být podány stručně, jasně a srozumitelně, doplněny o zajímavosti, které mohou návštěvníky překvapit nebo zaujmout.

Se zpracováním mohou pomoci regionální odborníci či instituce, vždy je vhodné se na ně obrátit.

Panely mohou obsahovat QR kódy na další zdroje nebo na cizojazyčné verze panelů pro zahraniční návštěvníky.

Grafické

Grafika by měla být vizuálně přitažlivá a zároveň funkční. Kromě textů by panely měly tabule obsahovat obrazový materiál, který návštěvníkům pomůže lépe pochopit psaný obsah. Vhodné je využívat takové fotografie, které se nebudou shodovat s tím, co návštěvník na živo na stezce uvidí. Důležitá je také přehlednost a čitelnost, text by měl být dostatečně velký, aby byl čitelný i na větší vzdálenost.

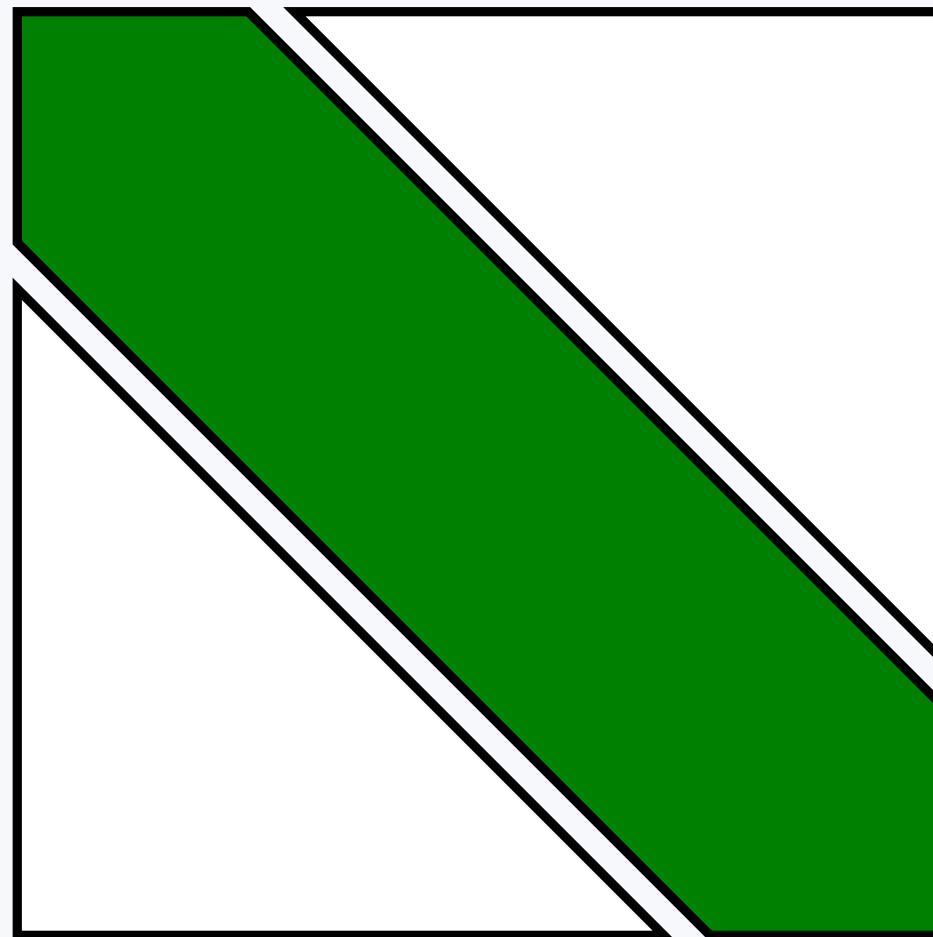
Vhodné je také na každý panel umístit schématickou mapu pro orientaci, případně QR kód s trasou např. na [Mapy.cz](https://www.mapy.cz).

ZNAČENÍ

Pro snadnou orientaci návštěvníků na trase naučné stezky je třeba brát v potaz i její značení v terénu. Naučné stezky jsou označovány podle systému Klubu českých turistů (KČT), jejich značka se odlišuje od klasických značek turistických tras.

Značení v terénu realizuje přímo KČT a je nutno značkaře KČT kontaktovat dle krajské příslušnosti, viz [webové stránky](#). Značení je zpoplatněno.

Podoba značky naučné stezky (zdroj: KČT) →

JAK MŮŽE DMO BEROUNSKO POMOCI?

Svým členům a partnerům DMO může pomoci následovně:

- 1.** Konzultace záměru obnovy a realizace naučné stezky s ohledem na turistickou atraktivitu, finanční a časovou náročnost.
- 2.** Propojení s regionálními odborníky a odbornými institucemi.
- 3.** Grafické zpracování ve vizuálu DMO Berounsko.
- 4.** Výroba dibondových panelů s grafikou. **Pouze pro členy**, partneři si hradí sami.
- 5.** Poskytnutí kvalitních image fotografií, dle možností fotobanky DMO.
- 6.** Finální korektury obsahové podoby panelů s ohledem na cestovní ruch.